

DOMKYRKAN

Helsingfors hjärta

HELSINGIN TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA

Helsingfors domkyrka

Den vackra och historiskt betydelsefulla domkyrkan i Helsingfors är en evangelisk-luthersk kyrka och för många en symbol för hela Helsingfors. Domkyrkan är huvudkyrka för Helsingfors stift samt för Helsingfors domkyrkoförsamling. Den står i tjänst för dem som bor i stadens centrum, som arbetar där eller besöker den. Den vill vara närvarande i människornas olika livsskedden, i glädje och i sorg. Domkyrkan används dagligen aktivt för gudstjänster och konserter.

I Helsingfors domkyrka ordnas också de ekumeniska gudstjänsterna vid riksdagens öppnande och avslutning samt självständighetsdagens gudstjänst. Därtill betjänar kyrkan också Helsingfors universitet samt andra högskolor, då fakulteternas promotionsgudstjänster ordnas där.

Domkyrkan är också en populär konsert- och vigselkyrka. Den besöks årligen av mer än 500 000 människor, av vilka cirka hälften kommer från Finland och de övriga är turister från olika världsdelar. Jämte Åbo domkyrka tillhör Helsingfors domkyrka våra förnämsta kyrkor.

Domkyrkan är en del av Helsingfors empirecentrum. Den ritades av den preussiske (tyske) arkitekten Carl Ludwig Engel (1778–1840) på 1800-talet, då Helsingfors blev ny huvudstad för det dåtida Finlands storfurstendöme. Förebild för denna kyrka anses vara Kazans katedral i S:t Petersburg. De första skisserna blev färdiga redan år 1818. Efter Engels död fortsattes arbetet av Ernst Bernhard Lohrmann (1803–1870) - också han en preussisk arkitekt.

Kyrkan invigdes först 1852 och fick då namnet Nikolaikyran. Efter att Finland blivit självständigt byttes namnet till Storkyrkan. Då Helsingfors stift grundades 1959, förändrades namnet till Helsingfors domkyrka.

Helsingfors domkyrka är en av Finlands tio evangelisk-lutherska domkyrkor. Helsingfors domkyrkoförsamling har ca 29 000 medlemmar. Också många andra finländare upplever den som sin hemkyrka och deltar i dess andaktsliv.

Vad är den lutherska kyrkan?

Kristendomen har den största anhängarskaran av världens religioner. En person som tillhör ett kristet samfund kallas för kristen. Benämningen har sin grund i Bibeln, i det grekiska namnet Kristus (den smorde, konungen), som används där om Jesus, världens Frälsare. Bibeln (Gamla och Nya Testamentet) är de kristnas heliga skrift. Den har kallats för den mest lästa boken i världen.

Den lutherska kyrkan är ett kristet, protestantiskt kyrkosamfund. Det har sina rötter i Tyskland, i rörelsen, som där i början av 1500-talet strävde efter en reformation inne i den katolska kyrkan.

Den har sin början i augustinermunken Martin Luthers verksamhet. Också till Finland, då tillhörande Sverige, spridde sig reformationen fort.

Över 80 % av befolkningen i Finland tillhör den evangelisk-lutherska kyrkan. Läran i den lutherska kyrkan grundar sig på Bibeln och på de tre gammalkyrkliga trosbekännelserna samt på de lutherska bekännelseskrif-

terna. Kärnan i den heliga Bibeln är den treeniga Gudens kärlek till människorna: *Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv.* (Johannes 3:16).

Kyrkan använder nya finska och finlandssvenska psalmböcker (1986), en ny finsk bibelöversättning (1992) och (på den svenska sidan) Bibeln 2000.

Gudstjänstlivet

Kyrkan är en mötesplats för människan och den treeniga Guden. Den är en plats för stillhet och bön och skiljer sig därigenom från många andra byggnader. En vigd kyrka får enligt kyrkoordningen användas endast för ändamål som överensstämmer med dess helighet. I domkyrkan firas varje vardag kl. 12 antingen bön under dagen (Ad sextam), orgelkvart eller veckomässa. På lördagarna kl. 18 firas kvällsgudstjänst och på söndagarna, på Jesu uppståndelses dag, firas kl. 10 mässa som är kyrkans huvudevenemang varje vecka.

Gudstjänsterna förbereds och förrättas av prästerna, kyrkomusikerna och kyrkvaktmästarna samt av körer, av sk. mässkumpaner och andra assistenter. Församlingen deltar aktivt i liturgin, ber till Gud, lyssnar till hans Ord samt sjunger psalmer. Att sjunga tillsammans är typiskt för en luthersk kyrka. Också de finska psalmböckernas historia börjar därför redan från 1500-talet. Gudstjänsterna är öppna för alla. Domkyrkans olika gudstjänstprogram har översatts till flera språk för att också andra än finskspråkiga ska kunna delta i dem.

Kyrkosalen med dess detaljer

I en kyrkobyggnad är församlingens viktigaste samlingsutrymme kyrksalen, vars kärna är altaret. Det befinner sig i kyrkans kor, vilket betyder den främsta delen av kyrksalen. Från koret leds gudstjänsterna. Vid altaret, vid Herrens bord, firas nattvarden som instiftades av Jesus. Den är det andra av den evangelisk-lutherska kyrkans sakrament, dvs. heliga handlingar. Annars sitter församlingen i kyrkbänkarna men nattvarden firar den knäböjd kring altarringen i koret. Det finns 1 300 sittplatser i domkyrkan.

Altaruppsatsen är en uppställning bakom altaret, tillhörande det. Den omfattar målningar samt/eller skulpturer och i dess centrum befinner sig altartavlan, vanligen med motiv hämtad ur de viktigaste händelserna i Jesu liv. Domkyrkans altartavla föreställer Kristi begravning före hans uppståndelse ifrån de döda. Den donerades av den ryske tsaren Nikolai I och målades av

den baltisk-tyske akademikern Timeon Karl von Neff (1805–1876), som fungerade som tsarens hovmålare i S:t Petersburg. Den är fäst vid den klassicistiska ramen som bildas av de korintiska pilastrarna och gaveltriangeln. I balken under altaruppsatsens gaveltriangel stod tidigare texten: *För våra synders skull utgifven*. Den beskrev betydelsen av Jesu försoningsverk. Under gaveltriangeln finns fyra lagerkransar, som symboliserar de fyra evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes). De två små änglarelieferna symboliserar grundelementen i den lutherska gudstjänsten, ordet och musiken.

Av Engels ursprungliga altaruppsatsplan bevarade Lohrmann endast de då i Finland relativt sällsynta änglaskulpturerna på sina socklar. Ställningen av dessa bedjande änglar förändrades så, att deras blick nu riktar sig mot församlingen, inte längre mot altartavlan. Bibelns goda änglar är andeväsen skapade av Gud. De prisar och ber till honom, fungerar som hans sändebud i frälsningshistorians vändpunkter samt tröstar och skyddar människor.

Framför altarringen står en vit dopfunt försedd med fot. Dopet är den evangelisk-lutherska kyrkans första sakrament. Sitt utgångspunkt har det i Jesu dop- och missionsbud: ... *Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.* (Matteus 28:19–20).

På korets högra sida befinner sig den traditionella läspulpeten (ambo). Fr.o.m. senmedeltiden har kyrksalarna försetts med en predikstol. Predikan, som hålls av prästen där, är ett undervisningstal, som baserar sig på Bibeln. Predikans viktigaste uppgift är att förkunna evangeliet, alltså glädjebudet,

till alla. En äldre tradition är att predika från läspulpeten. Domkyrkans predikstol är gjord av trä och klädd med gipsmarmor. Den gjordes enligt Engels ritningar år 1849. Över predikstolen hänger ett tak (baldakin), som förkunnar Guds kunglighet.

Orglarna och körmusiken

Musiken är en väsentlig del av kyrkans kärnverksamhet. Orgeln är det viktigaste instrumentet i ackompanjemanget av psalmerna och liturgin i den västländska kristna kyrkan. Domkyrkans första orgel byggdes av den tyske orgelbyggaren E.F. Walcker och orgelfasaden ritades av Lohrmann. Fast den första orgelkonserterna hölls redan i mars år 1847, togs instrumentet i bruk

först 1850. Den nuvarande huvudorgeln byggdes av den danske orgelbyggaren Marcussen & Son (1967, 57 stämmor) och kororgeln (2006, 12 stämmor) av den svenska orgelfabriken Åkerman & Lund. Kryptans orgel är av Martti Porthans hand.

Förutom Domkyrkans år 1953 grundade pojkkör Cantores Minores samt kören Viva vox kan också Domkyrkans så kallade samarbetskörer assistera vid gudstjänsterna.

Personstatyerna

Om den lutherska kyrkans historia påminner statyerna över reformatorn Martin Luther (1483–1546) och hans

arbetskamrat Philipp Melanchthon (1497–1557) samt över den finska reformatorn, Mikael Agricola (ca 1510–1557). De beställdes för kyrkan i slutet av 1800-talet. Kristenhetens äldsta historia representeras av 12 skulpturer över Jesu närmaste lärjungar, dvs. över Petrus, Tomas, Simon, Jakob den äldre och den yngre, Paulus, Andreas, Fi-

lippus, Taddeus, Johannes, Matteus samt Bartolomaios. De var med redan i Engels planer. Apostlaskulpturerna placerades på taket - på platser avvikande från den ursprungliga tanken. Denna enhetliga samling zinkskulpturer är veterligen den största i världen. Kyrkans ytterväggar smyckas av gipsreliefer berättande om Kristi liv.

Kryptan, stapeln samt kapellet

Valvet som ligger under kyrksalen kallas för krypta. Domkyrkans krypta togs i verksamhetsbruk år 1973.

Hjärtat i kryptan är ett litet kapell. Kryptan fungerar som församlingens samlingsplats, och där ordnas också konserter och utställningar. Där fungerar även Café Krypta på sommartid. För serveringen ansvarar då församlingens samarbetsgrupper, var och en med en veckas tjänstgöringstur.

Kyrkklockorna är placerade i stapeln, som är den västra paviljongen på Senatstorgets sida. Fr.o.m. år 2009 fungerar där på sommartid en souvenirshop. I den östra paviljongen, i kapellet, firas mindre gudstjänster och förrättas kyrkliga förrättningar.

***Jag blev glad när man sade
till mig: Kom, vi skall gå till
Herrens tempel. Psalm 122:1***

TUOMIOKIRKKO
CATHEDRAL
HELSINKI

Helsingfors domkyrka

Unionsgatan 29

tel. +358 (0) 9 2340 6120

öppen dagligen kl. 9–12, juni–augusti kl. 9–24.

Tapuli Cathedral Shop (Stapeln – Souvenirs)

Unionsgatan 29

tel. +358 (0) 50 329 6095

öppen sommartid må–lö kl. 10–17, sö kl. 12–18.

Domkyrkans krypta

Kyrkogatan 18

tel. +358 (0) 9 2340 6121

I kryptan hålls församlingens evenemang samt utställningar och konserter. I juni–augusti fungerar ett sommarcafé, Café Krypta, där. Öppet dagligen kl. 11–17.

www.helsinginseurakunnat.fi/tuomiokirkko

tuomiokirkko.srk@evl.fi

Veckoprogrammet i Domkyrkan

Må, ti	kl. 12	<i>Bön under dagen (Ad sextam)</i>
Ons	kl. 12	<i>Orgelkvart</i>
To	kl. 12	<i>Veckomässa</i>
Fre	kl. 12	<i>Bön under dagen (Ad sextam)</i> <i>Orgelkvart på sommartid</i>
Lö	kl. 18	<i>Kvällsgudstjänst</i>
Sö	kl. 10	<i>Högmässa</i>
	kl. 20	<i>Orgelsommarens konsert (sommartid)</i>

Präst anträffbar för diskussion och bikt i kyrkans biktrum vardagar kl. 15–17.

Utgivare: Helsingfors domkyrkoförsamling 2009.

Text: Suvi-Päivi Koski, Redigering samt layout: Liisa

Airaksinen, Bild: Seppo J.J. Sirkka, Matti Karjanoja.